

สิทธิประโยชน์บริการการแพทย์แผนไทย ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

รศ.คณิตศักดิ์ จันทราพิพัฒน์

ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนระบบบริการปฐมภูมิ

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

พระราชบัญญัติ
หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
พ.ศ. ๒๕๔๕

มาตรา 3 “บริการสาธารณสุข” หมายความว่า บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ซึ่งให้โดยตรงแก่บุคคลเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การตรวจวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล การฟื้นฟูสมรรถภาพ ที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต **ทั้งนี้ ให้รวมถึง การบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ**

การจัดตั้งกองทุนค่าบริการการแพทย์แผนไทย

มติคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550

เห็นชอบหลักการในการจัดบริการแพทย์แผนไทยในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า
เพิ่มเติมจากงบประมาณจ่ายรายหัว โดยเน้นการนวดเพื่อการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพ
โดยให้เป็นไปตามความพร้อม/สมัครใจของหน่วยบริการ

เป็นการเหมาจ่ายภายใต้วงเงินงบประมาณที่ได้รับ (Global Budget) เพิ่มเติมจากบริการ
ผู้ป่วยนอกทั่วไป (ON TOP)

งบบริการผู้ป่วยใน งบบริการสร้างเสริมสุขภาพป้องกันโรค และกองทุนท้องถิ่น

การบริหารค่าใช้จ่ายบริการการแพทย์แผนไทย

เป้าหมาย :

1. ส่งเสริมบริการการแพทย์แผนไทยให้เป็นบริการที่มีคุณภาพ ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกด้านสุขภาพคู่ขนาน หรือร่วมกับการแพทย์แผนปัจจุบัน อย่างเหมาะสม ทำให้ระบบสุขภาพมีความยั่งยืน และสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว
2. ประชาชนสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เชื่อมมั่น เข้าถึงและใช้บริการ การแพทย์แผนไทย และ สมุนไพรไทย

วัตถุประสงค์

1. เพิ่มการเข้าถึงบริการการแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพ ของประชาชนสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
2. เพิ่มการเข้าถึงยาจากสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ
3. สนับสนุนให้หน่วยบริการจัดบริการการแพทย์แผนไทยตามมาตรฐานวิชาชีพ

ผลลัพธ์บริการ

1. การเข้าถึงบริการการแพทย์แผนไทยที่มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพ
2. การลดค่าใช้จ่ายการแพทย์แผนปัจจุบัน

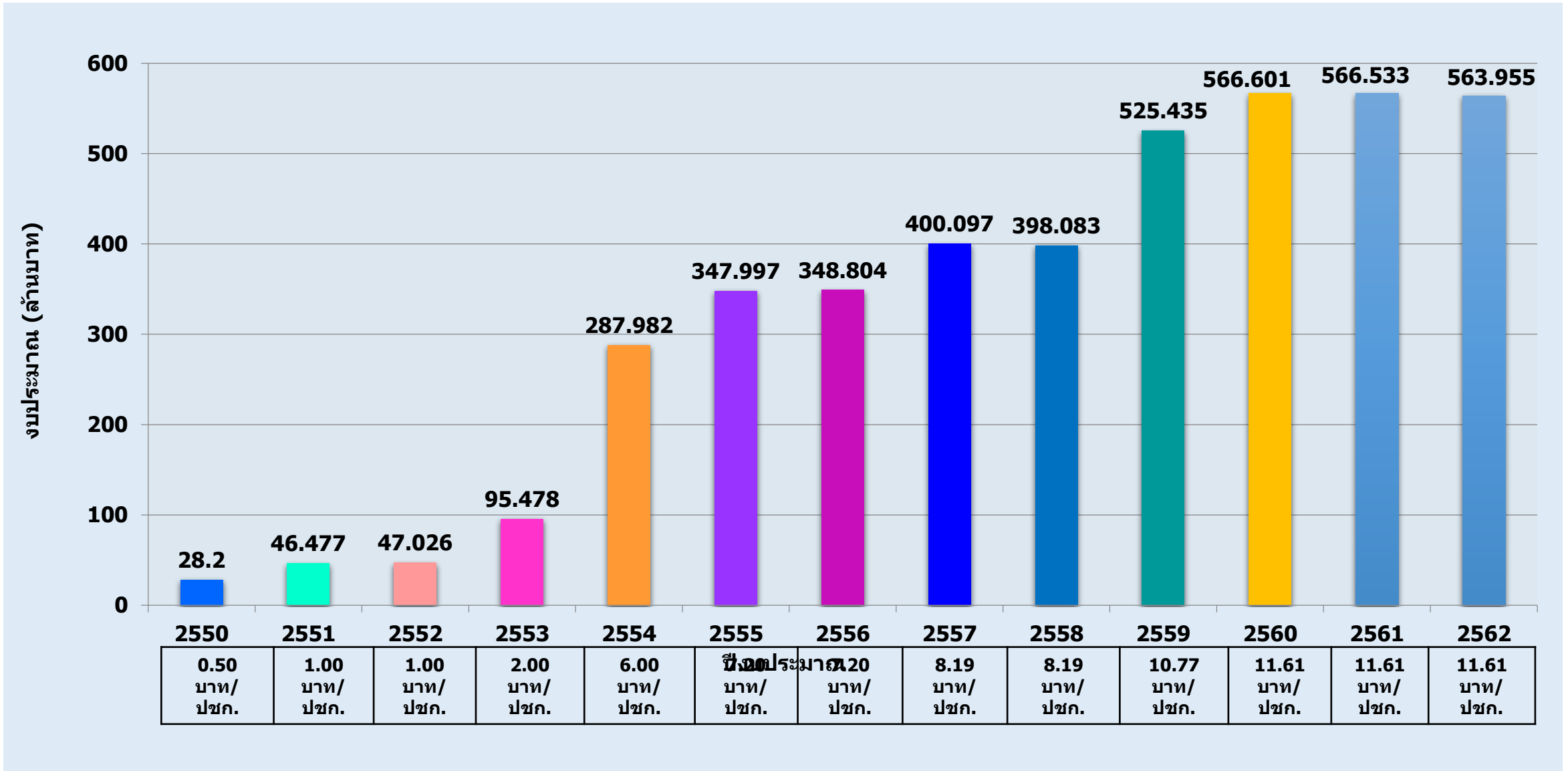
hemachaiyapimtembrikarakanphaythamthai (On Top) jakbrikarphupaynokthawpai (OP) karatrawajlakakarwinichaiyrok krobklumkarrikshaphayabalaalakakarphinphusamrathaph dangni

- brikarawatthaipeokarrikshaphayabalaalakakarphinphusamrathaph (awat prakap obsumnphrai)
  - brikarphupaynok (awat prakap obsumnphrai)
  - brikarinchumchon (awat prakapsumnphrai)
- brikarphinphusuthaphmaehlangklotdawaykarphaythamthaitamnavachprakitidankarphaythamthai sakraphinphusuthaphmaehlangklot p.s. 2553 doymichudkijakramthihairikar dangni
  1. karawatthai
  2. karprakapsumnphrai
  3. karning / karnap / karthabhmookeelio
  4. karobsumnphrai / karchakrajom
  5. karannachakarprakitidawhlangklot karatwathakawamasatadetanm karhainmtharak laklaklakamkaratwatharak karokkagalangaiy ahakarikwarrapratthanlakemikwarrapratthan
- karlangjaiyajaksumnphraiinbanchiasihlakhangchaitheokarrikshaphayabalaalakakarphinphusamrathaph

ดำเนินการที่ผ่านมา

1. ส่งเสริมให้มีบริการแพทย์แผนไทยโดยนักการแพทย์แผนไทยในหน่วยบริการประจำ
2. ส่งเสริมให้มีการทำหัตถการแพทย์แผนไทยเพื่อการรักษาในหน่วยบริการและบริการเชิงรุกในชุมชน รวมถึงการทำหัตถการเพื่อฟื้นฟูสุขภาพแม่หลังคลอด
3. ส่งเสริมให้หน่วยบริการประจำและเครือข่ายใช้ยาจากสมุนไพรเพิ่มขึ้น รวมถึงการใช้ยาจากสมุนไพรทดแทนยาแผนปัจจุบันในบางรายการที่ทดแทนกันได้
4. สนับสนุนและร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข สถาบันทางวิชาการ องค์กรเอกชนในการพัฒนาบริการแพทย์แผนไทย
5. สนับสนุนกลไกบริหารจัดการระดับจังหวัดในการพัฒนาระบบบริการการแพทย์แผนไทยอย่างครบวงจร
6. พัฒนาข้อมูล การกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

งบบริการการแพทย์แผนไทย จำแนกตามปีงบประมาณ

การออกแบบและแนวทางการบริหารค่าใช้จ่ายบริการการแพทย์แผนไทย

ปีงบประมาณ	การออกแบบและแนวทางการบริหาร
2550 - 2555	<p>ปี 2550 สนับสนุนการนวดเพื่อการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพ</p> <p>ปี 2553 สนับสนุนการจัดบริการฟื้นฟูมารดาหลังคลอด</p> <p>ปี 2555 สนับสนุนการใช้ยาสมุนไพรในบัญชียาหลักแห่งชาติ</p> <p>บริหารจัดการระดับประเทศภายใต้วงเงินงบประมาณที่ได้รับ (Global Budget)</p>
2550 - 2551	<p>สนับสนุนการจัดบริการแพทย์แผนไทยฯ โดยเน้นการนวดเพื่อการรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพ</p> <p>จัดสรรเพิ่มเติมให้กับจังหวัดที่มีอัตราการใช้บริการนวดไทยเพื่อการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพสูงกว่าอัตราการใช้บริการเฉลี่ยในภาพรวม โดยจัดสรรตามอัตราการใช้บริการส่วนเกินค่าเฉลี่ยคูณด้วยต้นทุนบริการ</p> <p>การเบิกจ่ายจากสปสช. ไปยังจังหวัด (บัญชี 6) โดยสปสช. จัดสรร 1) ล่วงหน้าตามประชากรแต่ละจังหวัด และ 2) จัดสรรเพิ่มเติมให้กับจังหวัดที่มีอัตราการใช้บริการนวดไทยเพื่อการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพสูงกว่าอัตราการใช้บริการเฉลี่ยในภาพรวม</p>
2552 - 2555	จัดสรรให้กับหน่วยบริการตามอัตราการใช้บริการและตามผลงานบริการจริง

การออกแบบและแนวทางการบริหารค่าใช้จ่ายบริการการแพทย์แผนไทย

ปีงบประมาณ	การออกแบบและแนวทางการบริหาร
2556 - 2559	บริหารจัดการระดับเขตภายใต้วงเงินงบประมาณที่ได้รับ (Global Budget ระดับเขต) ตามจำนวนประชากรและผลงานบริการ และเพิ่มจำนวนหน่วยบริการในปี 2558-2559 สปสช.เขต กำหนดเกณฑ์ระดับพื้นที่เพิ่มเติม เช่น เกณฑ์ศักยภาพ เกณฑ์ผลงานบริการ การส่งเสริมการใช้ยา การจ่ายจริงตามผลงานบริการในเขตกทม.
2560 - 2562	ศักยภาพบริการและผลงานบริการ บริหารจัดการระดับประเทศภายใต้วงเงินงบประมาณที่ได้รับ (Global Budget)
2561 - 2562	หน่วยบริการต้นแบบการบริการการแพทย์แผนไทย เพื่อการกำหนดรายการหรือกิจกรรมบริการและค่าใช้จ่ายบริการการแพทย์แผนไทย (นอกเหนือจากนวด/ประคบ/อบ) เพื่อการเข้าถึงบริการของประชาชน ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามคุณภาพและมาตรฐานตามวิชาชีพเพื่อประกอบการจัดทำข้อมูลค่าขอวงงบประมาณ และสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้หน่วยบริการ
2563	ปรับเป็นตามระดับการบริการและผลงานบริการจริง

การแก้ไขปรับปรุงประเภทและขอบเขตบริการการแพทย์แผนไทย

อยู่ระหว่างเสนอคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ประกาศฯ เดิม

ข้อ ๑ ผู้มีสิทธิตามระเบียบกระทรวง สธ. ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ข้อ ๒ บริการทางการแพทย์แผนไทยที่ผู้มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง ได้แก่

(ก) การตรวจและการวินิจฉัยโรค

(๑) สาขาการแพทย์แผนไทย

(๒) สาขาการแพทย์แผนไทยประยุกต์

(ข) การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสมรรถภาพ

(๑) วิธีรักษาด้วยยาสมุนไพรหรือยาแผนไทย

(๒) วิธีการนวดเพื่อการรักษาและฟื้นฟูสภาพ

(๓) วิธีการอบสมุนไพรเพื่อการรักษา

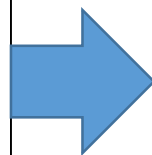
(๔) วิธีการประคบสมุนไพรเพื่อการรักษา

ข้อ ๓ การเป็นหน่วยคู่สัญญา

ข้อ ๔ การรับบริการแพทย์แผนไทย

ข้อ ๕ การเรียกเก็บค่าบริการ

ข้อ ๖ หลักฐานการเรียกเก็บ

ประกาศฯ ใหม่

- เพิ่มคำนิยาม ให้ครอบคลุมตามพรบ.วิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๕๖

- เพิ่มเติม เป็นประเภทและขอบเขตของบริการสาธารณสุขด้านการแพทย์แผนไทยที่ผู้มีสิทธิจะได้รับในหน่วยบริการ รวมทั้งที่หน่วยบริการจัดให้ที่บ้าน และในชุมชน ได้แก่

(๑) บริการตรวจและวินิจฉัยโรค

(๒) บริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ได้แก่

(ก) การสร้างเสริมสุขภาพมารดาก่อนคลอด

(ข) การให้ความรู้และหรือการปรับพฤติกรรมสุขภาพบุคคลด้วยการแพทย์แผนไทย

(ค) การให้ยาจากสมุนไพร ยาแผนไทย หรือกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย

(๓) บริการบำบัด รักษา และฟื้นฟูสุขภาพ ได้แก่

(ก) การรักษาด้วยยาจากสมุนไพรหรือยาแผนไทย

(ข) การฟื้นฟูสุขภาพผู้ป่วยและมารดาหลังคลอด

(ค) การบริการด้วยกรรมวิธีการแพทย์แผนไทย

(๔) บริการอื่นใดที่คณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด

ทั้งนี้ การรับบริการสาธารณสุขด้านการแพทย์แผนไทย ต้องเป็นไปตามข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ หรือแนวทางเวชปฏิบัติด้านการแพทย์แผนไทย

- ข้อ ๔ แก้ไข ปรับปรุงประเภทหน่วยบริการให้ตรงกับข้อบังคับฯ สปสช.

ผลงานบริการการแพทย์แผนไทย ในระบบ UC

ปีงบประมาณ	บริการนวด/ประคบ/อบสมุนไพร		บริการฟื้นฟูมารดาหลังคลอด		บริการยาสมุนไพร ในบัญชียาหลักแห่งชาติ	
	จำนวนคน	จำนวนครั้ง	จำนวนคน	จำนวนครั้ง	จำนวนคน	จำนวนครั้ง
2553	509,050	1,202,613	1,701	6,909	-	-
2554	889,225	2,200,877	13,065	47,323	-	-
2555	1,282,170	3,052,510	15,982	53,814	1,452,759	2,210,164
2556	1,649,820	4,017,170	26,725	93,335	2,587,407	4,161,154
2557	1,857,430	4,648,944	35,612	134,100	3,304,956	5,475,073
2558	1,806,672	4,502,238	35,817	132,709	3,620,960	6,095,586
2559	1,723,174	4,305,216	36,089	134,764	3,075,908	4,850,079
2560	1,883,692	4,801,846	44,902	158,382	4,584,748	7,803,442
2561	1,780,025	4,482,707	45,328	174,333	4,803,451	8,161,087

บริการการแพทย์แผนไทย ปีงบประมาณ 2562
11.61 บาทต่อผู้มีสิทธิ UC
(จำนวนผู้มีสิทธิ UC 48,575,000 คน/งบประมาณ 563,955,750 บาท)

เหมาจ่ายเพิ่มเติมจากบริการผู้ป่วยนอกทั่วไป
ผ่านหน่วยบริการประจำ

≤ ร้อยละ 10
เหมาจ่ายค่าใช้จ่ายบริการ
การแพทย์แผนไทย
หน่วยบริการต้นแบบ
การบริการการแพทย์แผนไทย

≤ ร้อยละ 45
เหมาจ่ายค่าใช้จ่ายบริการ
การแพทย์แผนไทย
ตามระดับการบริการ
การแพทย์แผนไทย

≥ ร้อยละ 45
ค่าใช้จ่าย
บริการการแพทย์แผนไทย
ตามจำนวนผลงานบริการ

หมายเหตุ ปี 2563 อาจจะกำหนดแนวทางการจ่ายค่าใช้จ่ายตามผลงานบริการทั้งหมดโดยจะมีการวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบต่อหน่วยบริการ
และผู้รับบริการ การหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการเตรียมระบบการจ่ายค่าใช้จ่ายก่อนที่จะมีการดำเนินการ

ความท้าทาย

- การแสดงผลงานบริการการแพทย์แผนไทย ว่ามีผลการรักษาและฟื้นฟูสุขภาพ จำแนกตามกลุ่มโรคใดที่เป็นประจักษ์ ชัดเจน และน่าเชื่อถือ (โดยไม่ใช่เป็นการนวดเพื่อคลายเครียด หรือ สปา) ตลอดจนความคุ้มค่าจากการให้บริการเมื่อเทียบกับการแพทย์แผนปัจจุบัน
- การกำหนดรายการกิจกรรมสำหรับการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยกรมวิธีการแพทย์แผนไทย ยังไม่ชัดเจน
- ความพร้อมของหน่วยบริการในการจัดบริการการแพทย์แผนไทยโดยวิชาชีพ

แนวทางดำเนินการต่อไป

1. การจัดทำรายการหรือกิจกรรมบริการการแพทย์แผนไทยที่ผู้มีสิทธิจะได้รับบริการ ตามแนวทางหรือแนว
เวชปฏิบัติ ในกลุ่มโรคที่สำคัญ และเกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์ ตามมาตรฐานบริการที่กำหนดโดยกรมวิชาการ
ของกระทรวงสาธารณสุขหรือราชวิทยาลัยหรือสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง
2. การกำหนดรายการกิจกรรมสำหรับการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค โดยกรมวิธีการแพทย์แผนไทย
ทั้งในหน่วยบริการ และสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพด้วยตนเองที่บ้านและชุมชน
3. การกำหนดราคากลาง/อัตราจ่ายตามรายการหรือกิจกรรมบริการการแพทย์แผนไทย
4. การเพิ่มความพร้อมหรือศักยภาพบริการของหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการเพื่อจัดบริการตาม
รายการบริการหรือกิจกรรมบริการตามแนวทางหรือแนวเวชปฏิบัติในกลุ่มโรคสำคัญ และมาตรฐานบริการ
ที่กำหนด (หน่วยบริการปฐมภูมิ หน่วยบริการประจำ หน่วยบริการร่วมให้บริการด้านแพทย์แผนไทย)

ขอบคุณครับ